

Sygn. akt III Ca 972/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 1 października 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Lucyna Morys - Magiera

Sędzia SO Krystyna Hadryś (spr.)

SR (del.) Ewa Buczek – Fidyka

Protokolant Aleksandra Sado-Stach

po rozpoznaniu w dniu 1 października 2015 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa S. S. (1) i N. S.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej

z dnia 11 marca 2015 r., sygn. akt I C 2415/13

1. oddala apelację;

2. zasądza od pozwanego tytułem kosztów postępowania odwoławczego:

a) **na rzecz powódki N. S. kwotę 1200 zł (tysiąc dwieście złotych);**

b) **na rzecz powoda S. S. (1) kwotę 600 zł (sześćset złotych).**

SSR (del.) Ewa Buczek – Fidyka SSO Lucyna Morys - Magiera SSO Krystyna Hadryś

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 28 czerwca 2013 r., powodowie I. S., R. W., S. S. (1) i N. S. wnieśli o zasądzenie od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki I. S. kwoty 30 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w oparciu o art. 446 §4 k.c., na rzecz powoda R. W. kwoty 15 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w oparciu o art. 446 §4 k.c. oraz kwoty 5 000 zł tytułem odszkodowania na podstawie art. 446 §3 k.c., na rzecz powoda S. S. (1) kwoty 15 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w oparciu o art. 446 §4 k.c. oraz kwoty 5 000 zł tytułem odszkodowania na podstawie art. 446 §3 k.c. oraz na rzecz powódki N. S. kwoty 15 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w oparciu o art. 446 §4 k.c. oraz kwoty 5 000 zł tytułem odszkodowania na podstawie art. 446 §3 k.c. wszystkie powyższe kwoty z ustawowymi odsetkami od dnia 15 października 2009 r. Ponadto powodowie wnieśli o obciążenie pozwanej kosztami postępowania.

W uzasadnieniu powództwa powodowie podnieśli, że w dniu 11 września 2009 r. w R. na ulicy (...) doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego śmierć poniosła G. W. (1) – matka powódki I. S. oraz babka pozostałych powodów. Sprawca wypadku był ubezpieczony z tytułu odpowiedzialności cywilnej u pozwanego ubezpieczyciela, w związku z czym ponosi on odpowiedzialność za zaistniałą szkodę.

Powodowie wskazali, że nagła śmierć matki była dla powódki I. S. silnym wstrząsem psychicznym i spowodowała, że do dnia dzisiejszego powódka nie potrafi się pogodzić z odejściem matki. Śmierć matki była dla powódki szokiem i przyniosła niedowierzanie, płacz, atmosferę nerwowości i wewnętrznego bólu. Powódka nie potrafiła pogodzić się z faktem śmierci matki czemu towarzyszyło uczucie strachu i cierpienia. W wyniku przeżywanego cierpienia powódka stała się osobą zamkniętą w sobie, przygnębioną, apatyczną. Powódka podkreśliła, że łączyła ją z matką silna więź, mieszkały razem, pomagały sobie i wspierały się wzajemnie, bez względu na okoliczności powódka mogła liczyć na wsparcie kochającej matki. Nagła śmierć matki spowodowała, że powódka została pozbawiona poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji, brakuje jej obecności matki, jej pomocy i ciepła.

Również dla wnuków zmarłej G. W. (2) śmierć babci, z którą wspólnie mieszkały, była traumatycznym przeżyciem, straciły osobę, która troszczyła się o nich, poświęcała swój czas i energię na ich wychowanie. Powodowie są przygnębieni, śmierć ich ukochanej babci, która była dla nich bardzo bliską i ważną osobą, odmieniła ich dotychczasowe życie, towarzyszące im rozgoryczenie nie pozwoliło wrócić do codzienności.

Powodowie podnieśli również, że śmierć G. W. (1) wywołała ujemne skutki nie tylko w ich sferze emocjonalnej, ale również w sytuacji majątkowej. Zmarła przyczyniała się bowiem w sposób znaczący do zaspokojenia potrzeb rodziny i utrzymania wspólnego gospodarstwa domowego – otrzymywała wynagrodzenie za pracę oraz rentę rodzinną, ponadto swoją pracą w domu przyczyniała się do zapewnienia odpowiednich warunków życia dla córki i wnuków.

Dalej powodowie wskazali, że zgłosili swoje roszczenie u pozwanej w dniu 14 września 2009 r. Pozwana wypłaciła na rzecz powódki I. S. kwotę 40 000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz 15 000 zł tytułem odszkodowania z tytułu pogorszenia sytuacji życiowej, ponadto przyznała powodowi R. W. kwotę 5 000 tytułem zadośćuczynienia, natomiast odmówiła przyznania zadośćuczynienia pozostałym powodom.

Powodowie uznali wypłacone dotychczas zadośćuczynienie za niewystarczające, a niniejsze powództwo za konieczne i uzasadnione.

W odpowiedzi na pozew (...) S.A. w W. wniosła o oddalenie powództwa i obciążenie powodów kosztami postępowania.

W uzasadnieniu pozwana podała, że kwestionuje wysokość kwot dochodzonych przez powodów z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania. Pozwana podniosła, że roszczenia powodów co do zadośćuczynienia są wygórowane, a co do odszkodowania niewykazane. Pozwana podkreśliła, że przyznała i wypłaciła na rzecz powódki I. S. oraz powoda R. W. stosowne kwoty z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania. Ustalając wysokość zadośćuczynienia dla powódki strona pozwana wzięła pod uwagę, że zamieszkiwała z matką i wraz z nią oraz dziećmi prowadziła wspólne gospodarstwo domowe i w dotkliwy sposób odczuła stratę. Pozwana wzięła pod uwagę również fakt, że zmarła pokrywała część kosztów utrzymania, śmierć matki niewątpliwie spowodowała, że powódka została pozbawiona wsparcia finansowego z jej strony. Odnosząc się do kwoty przyznanej powodowi R. W. pozwana wskazała, że nie wskazano okoliczności, które uzasadniałyby przyznanie świadczenia w kwocie wyższej niż już przyznana. Pozwana podała, że odmówiła przyznania świadczenia pozostałym powodom, ze względu na fakt, że w chwili śmierci babci S. S. (1) i N. S. byli małymi dziećmi i nie wykazano aby doznali odczuwalnej krzywdy i znacznego pogorszenia sytuacji życiowej.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy w Rudzie Śląskiej zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki I. S. kwotę 20.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 lutego 2011 r. ; oddalił powództwo w pozostałym zakresie; zasądził od pozwanego na rzecz powódki I. S. kwotę 751,34 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej od powódki I. S. z zasądzonych roszczenia

kwotę 594,68 zł oraz od pozwanego kwotę 1187 zł (jeden tysiąc sto osiemdziesiąt siedem złotych) tytułem opłaty od pozwu oraz części wynagrodzenia biegłej tymczasowo poniesionego przez Skarb Państwa; zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda R. W. kwotę 20.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 4 marca 2011 r.; oddalił powództwo w pozostałym zakresie; zasądził od pozwanego na rzecz powoda R. W. kwotę 2417 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej od pozwanego kwotę 1280,68 zł tytułem opłaty od pozwu oraz części wynagrodzenia biegłej tymczasowo poniesionego przez Skarb Państwa; zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki N. S. kwotę 15.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 kwietnia 2011 r.; oddalił powództwo w pozostałym zakresie; zasądził od pozwanego na rzecz powódki N. S. kwotę 1208,50 zł tytułem zwrotu kosztów procesu; nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej od powódki N. S. z zasądzanego roszczenia kwotę 314,11 zł oraz od pozwanego kwotę 942,35 zł tytułem opłaty od pozwu oraz części wynagrodzenia biegłej tymczasowo poniesionego przez Skarb Państwa; zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda S. S. (1) kwotę 10.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20 kwietnia 2011 r.; oddalił powództwo w pozostałym zakresie; koszty zastępstwa procesowego wzajemnie zniósł; nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Rudzie Śląskiej od powoda S. S. (1) z zasądzanego roszczenia kwotę 628,23 zł oraz od pozwanego kwotę 628,23 zł tytułem opłaty od pozwu oraz części wynagrodzenia biegłej tymczasowo poniesionego przez Skarb Państwa.

Orzeczenie to poprzedził ustaleniem, że w dniu 11 września 2009 r. w wypadku samochodowym śmierć poniosła G. W. (1) – matka powódki I. S. i babka R. W. oraz N. i S. S. (1). Sprawca wypadku był ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej w (...) S.A. w W.. Pozwana uznała swoją odpowiedzialność za szkodę co do zasady i wypłaciła na rzecz powódki I. S. kwotę 25 000 zł tytułem zadośćuczynienia oraz kwotę 5 000 zł tytułem odszkodowania oraz na rzecz powoda R. W. kwotę 5 000 zł tytułem zadośćuczynienia. Pozwana odmówiła wypłaty świadczeń ponad przyznane kwoty oraz w całości odmówiła wypłaty odszkodowania i zadośćuczynienia na rzecz N. i S. S. (1).

W dniu zdarzenia powódka I. S. została powiadomiona przez funkcjonariuszy Policji, że miał miejsce wypadek samochodowy, w którym śmierć poniosła jej matka. Wiadomość o śmierci matki była dla niej szokiem. Wobec konieczności przeprowadzenia sekcji zwłok powódka mogła zobaczyć ciało matki dopiero w poniedziałek. Powódka na widok ciała matki zemdlala i została wyniesiona z prosekatorium, nie była w stanie załatwiać formalności związanych z pogrzebem, sam przebieg pogrzebu powódka wspomina traumatycznie. Powódka długo nie była w stanie uwierzyć w to co się wydarzyło, przyjmowała leki nasenne i korzystała z pomocy psychologa. Powódka zamknęła się w sobie, bała się wychodzić z domu, unikała ludzi, nie radziła sobie z pytaniami o wypadek i śmierć matki. W jej myślach i uczuciach panowała pustka, była samotna, zagubiona. Dominowały trudności w koncentracji uwagi i zaburzenia snu pod postacią zarówno trudności w zasypianiu jak i częste przebudzenia w nocy. Powódka odczuwała obecność mamy u jej boku, nie dochodziło do powódki że jej mamy już nie ma i nie wróci.

Również dla powoda R. W. wiadomość o śmierci babci była ciosem, bezpośrednio po wypadku powód chodził po domu i szukał babci, myśląc, że ona tam będzie. Następnie u powoda zaczęły dominować obrazy - wyobrażenia i myślenia o wypadku babci. Powód zastanawiał się czy babcia czuła ból, co myślała w momencie śmierci, zastanawiał się jak się umiera i ile to może trwać. Powód miał kłopoty ze snem, nie miał apetytu, nauka sprawiała mu problemy. Upływ czasu nie zniwelował u powodów negatywnych skutków śmierci G. W. (1) – rodzina długo przeżywała śmierć matki i babci, powodowie byli przygnębieni powódka stała się osobą wyobcowaną i znerwicowaną, zerwała kontakty towarzyskie, podobnie powód R. W. utracił relacje koleżeńskie, nie ustawały jego problemy z bezsennością, brakiem apetytu, nauką w szkole.

Powodów łączyła z matką i babcią bliska więź emocjonalna. Tworzyli wspólne gospodarstwo domowe. Zarówno córka jak i wnuki G. W. (1) zawsze mogli liczyć na jej pomoc. Szczególna więź łączyła zmarłą z córką; wspólnie rozwiązywały problemy, wspierały się w trudnych chwilach (śmierć ojca i siostry powódki), często rozmawiały, zmarła była dla powódki nie tylko matką ale również przyjaciółką. Silnie związany z babcią był również powód R. W., zmarła wychowywała go od najmłodszych lat, większość wspomnień z dzieciństwa powód łączy z babcią, która wspierała go w trudnych dla niego sytuacjach, a w życiu codziennym była mu osobą najbliższą, z którą spędzał dużo czasu.

G. W. (1) była dla powodów wsparciem nie tylko w sferze emocjonalnej, ale również w aspekcie materialnym. Dochody które osiągała pozwalały jej na znaczącą pomoc rodzinie córki. Zmarła pracowała w sklepie, gdzie zarabiała około 1.500 zł netto oraz otrzymywała rentę rodzinną w kwocie około 2.900 zł. Zmarła dokonywała opłat związanych z utrzymaniem mieszkania, kupowała wnukom zabawki, ubrania. Po śmierci G. W. (1) sytuacja majątkowa powodów uległa pogorszeniu. Powódka pozostaje z mężem w separacji i nie zamieszkuje wspólnie, utrzymuje się z alimentów. I. S. w związku z zadłużeniem, które wchodziło w skład spadku po jej ojcu zmuszona była sprzedać mieszkanie i obecnie wraz z dziećmi zajmuje wynajmowany lokal. Powód R. W., aby pomóc rodzinie podjął pracę i w związku z tym zrezygnował ze szkoły i podjął naukę w systemie zaocznym.

Sąd Rejonowy ustalił, że śmierć matki z biegiem czasu wygenerowała u powódki I. S. zaburzenia depresyjno-lękowe, które to spowodowały upośledzenie jej funkcjonowania w społeczeństwie - tj. wycofanie się z kontaktów towarzyskich, nieumiejętność cieszenia się każdym dniem, brak sił do codziennego funkcjonowania. Powódkę z zmarłą matką łączyła silna, bliska więź. Zerwanie tych silnych, bliskich więzi opartych o przynależność psychiczną emocjonalnych objawia się obecnie pod postacią przedłużonego smutku, przygnębienia i typowych objawów depresyjnych. Obecny stan powódki nie wymaga podjęcia natychmiastowego leczenia w trybie pilnym, jednak wskutek dalszego nie skorzystania z pomocy psychologa będzie to skutkowało dalszym utrwaleniem obecnych objawów z zakresu zaburzeń depresyjno-lękowych, czyli nie leczenie spowoduje pogorszenie stanu zdrowia psychicznego powódki. Należy też rozważyć wprowadzenie środków farmakologicznych.

Nagła śmierć babci spowodowała u powoda R. W. proces żałoby, który obecnie wygenerował u powoda zaburzenia lękowo - depresyjne, które to spowodowały upośledzenie funkcjonowania społecznego - tj. wycofanie się z kontaktów z rówieśnikami, trudności w budowaniu bliskich relacji, nieufność, obawy przed bliskością z kimkolwiek. U powoda pojawiła się też nieumiejętność cieszenia się każdym dniem, brak sił do codziennego funkcjonowania - tj. rezygnację ze spotkań z kolegami i koleżankami, trudności w nauce. Powoda z zmarłą babcią macierzystą łączyła bardzo silna, bliska więź oparta o przynależność psychiczną. Relacja ta była otwarta, spontaniczna, pełna miłości i zrozumienia. Babcią dawała mu poczucie bezpieczeństwa emocjonalnego i ekonomicznego. Zerwanie tych silnych, bliskich więzi emocjonalnych objawiło się pod postacią przedłużonego smutku, przygnębienia i typowych objawów lękowych.

Powodów N. i S. S. (1) łączyła z babcią więź biologiczna - więź psychiczna nie mogła zaistnieć z powodu nagłej śmierci babci. Powódka N. S. pamięta babcię, z którą łączy szereg wspomnień. Wypadek z dnia 11 września 2009 r. pozbawił małoletnich powodów możliwości budowania relacji z babcią.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy uznał powództwo za częściowo zasadne. Wskazał, że niewątpliwie powodów należało zakwalifikować do grona najbliższej rodziny zmarłej G. W. (3), na co wskazuje przede wszystkim stopień pokrewieństwa, ale również faktyczna więź łącząca powodów z matką i babką. Postępowanie dowodowe przeprowadzone w niniejszej sprawie wykazało, że powodowie I. S. i R. S. byli silnie związani emocjonalnie ze swoją odpowiednio matką i babcią, z którą wspólnie zamieszkiwali, wzajemnie się wspierali i mogli liczyć na jej pomoc w każdej sprawie. Łączyła ich silna więź psychiczna i emocjonalna. Nagła śmierć G. W. (1) spowodowała u powodów szok, a w dłuższej perspektywie dolegliwości natury psychicznej. Jak wskazała biegła sadowa, u powodów do dnia dzisiejszego utrzymują się zaburzenia depresyjne, powodujące trudności adaptacyjne spowodowane długotrwałym lub ostrym stresem psychicznym.

W odniesieniu do małoletnich powodów S. i N. S. za krzywdę, o której mowa w cytowanym przepisie należy w ocenie Sądu uznać pozbawienie powodów możliwości budowania bliskiej więzi z babcią. Bez wątpienia relacje rodzinne oparte na wzajemnej miłości i pomocy są wartością samą w sobie. Na skutek nagłej śmierci G. W. (1) małoletni powodowie, zostali pozbawieni możliwości korzystania z opieki babci, jej doświadczenia, czułości, jakie niewątpliwie okazywałaby im gdyby żyła, o czym świadczy stosunek do starszego wnuka.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd uznał, że zadośćuczynienie wypłacone dotychczas powodom I. S. i R. W. przez pozwaną jest zaniżone. Niezasadna była również w ocenie Sądu decyzja pozwanej o odmowie przyznania zadośćuczynienia pozostałym pozwany.

W ocenie Sądu zasadnym było uwzględnienie w całości powództwa R. W. w zakresie zadośćuczynienia. Jak już wspomniano postępowanie dowodowe wykazało, że powoda łączyła ze zmarłą wyjątkowo silna wręcz matczyzna więź, a w konsekwencji nagła śmierć babci spowodowała szczególnie negatywne konsekwencje w sferze psychiki powoda. Dlatego Sąd uznał, że przyznanie powodowi świadczenia ponad już wypłacone zrekompensuje doznaną przez niego krzywdę, stanowić będzie odczuwalną wartość ekonomiczną, a jednocześnie nie będzie wygórowane.

Żądanie powódki I. W. Sąd uwzględnił jedynie częściowo. Podobnie jak powód R. W. powódka w szczególnie traumatyczny sposób przeżyła śmierć matki. Pamiętać należało jednak, że na etapie likwidacji szkody powódka otrzymała już zadośćuczynienie w znaczącej kwocie, dlatego uwzględnienie powództwa w całości byłoby nieuzasadnione i prowadziłyby zdaniem Sądu do nadmiernego wzbogacenia powódki. Wobec powyższego Sąd orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku.

Powództwo N. S. i S. S. (1) w zakresie zadośćuczynienia Sąd uznał za uzasadnione w części. Sąd miał na względzie, że powodowie ze względu na swój wiek i rozwój emocjonalny nie odczuli śmierci babci w sposób tak traumatyczny jak pozostali członkowie rodziny. Jednocześnie Sąd uznał, że bezpodstawne byłoby pozbawienie powodów zadośćuczynienia w całości. Jak już wspomniano krzywdę małoletnich powodów stanowi pozbawienie ich możliwości budowania relacji z babcią, które mogłyby powstać gdyby nie wypadek, w którym zginęła G. W. (1). Dlatego Sąd tytułem zadośćuczynienia przyznał powodowi S. S. (1) kwotę 5 000 zł, natomiast powódce N. S. kwotę 10 000 zł. Małoletnia powódka pamięta babcię, łączy z nią wiele wspomnień, a śmierć babci niewątpliwie stanowiła dla niej trudne przeżycie psychiczne. Dlatego zasadnym było przyznanie powódce zadośćuczynienia w wyższej kwocie. W pozostałym zakresie powództwo N. S. i S. S. (1) w zakresie zadośćuczynienia Sąd oddalił, uznając za nieuzasadnione przyznanie powodom zadośćuczynienia w równej kwocie skoro różny był u nich stopień nasilenia negatywnych konsekwencji śmierci babci.

Sąd Rejonowy wskazał, że G. W. (1) w znacznym, a właściwie przeważającym stopniu finansowała potrzeby gospodarstwa domowego, które prowadziła łącznie z powodami, wspomagając ich w czynnościach życia codziennego. Za jej życia powódka I. S. nie pracowała zawodowo i zajmowała się domem oraz opieką nad dziećmi. Wobec śmierci babci sytuacja życiowa powodów (wnuków zmarłej) uległa pogorszeniu, powódka wobec rozpadu jej małżeństwa samotnie wychowuje dzieci i utrzymuje się jedynie z alimentów, opieka nad dziećmi ogranicza jej możliwości podjęcia pracy zarobkowej, zaś brak wystarczających środków finansowych powoduje, że materialne potrzeby najmłodszych powodów nie mogą być zaspokajane na tym samym poziomie, jaki zapewniała pomoc finansowa babci. Powód R. W. po śmierci babci zrezygnował z nauki w systemie dziennym i rozpoczął naukę zaoczną. Nauka w systemie zaocznym ze względu na jej charakter nie pozwala młodemu człowiekowi (w chwili wypadku powód był niepełnoletni) na osiągnięcie tych samych wyników jakie mógłby osiągnąć ucząc się w szkole dziennej. Niewątpliwie zatem sytuacja życiowa powodów (wnuków zmarłej) uległa pogorszeniu. Sąd uznał przy tym, że powodowie choć w różny sposób to jednak w równym stopniu korzystali z pomocy babci. Dodatkowo wskazać należy, że pogorszenie sytuacji życiowej, obejmuje także przyszłe szkody majątkowe polegające na utracie realnej możliwości polepszenia warunków życia w przyszłości. Pomoc zmarłej z pewnością pozwoliłaby wnukom chociażby na zwiększenie możliwości związanych z ich edukacją czy rozwojem zainteresowań. Dlatego powództwa powodów co do wypłaty odszkodowania w ocenie Sądu należało uwzględnić w całości.

Sąd pierwszej instancji oddalił częściowo powództwo w zakresie odsetek. W ocenie Sądu w przypadku dochodzenia zadośćuczynienia dłużnik pozostaje w zwłoce dopiero z chwilą skonkretyzowania żądania przez wierzyciela, nie jest wystarczające w taki wypadku samo zgłoszenie szkody. O kosztach procesu Sąd postanowił na mocy art. 100 k.p.c. stosunkowo je rozdzielając ,w zależności od tego w jakim procencie każda ze stron uległa ze swym żądaniem. Ponadto Sąd Rejonowy zastosował art. 113 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w związku z art. 100 k.p.c. co do kosztów opinii biegłej oraz opłaty od pozwu, od uiszczenia której powodowie zostali zwolnieni na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 4 czerwca 2013 r.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany zaskarżając go w części, co do punktów 9,11,12,13,15 i 16 i zarzucił: naruszenie przepisów prawa procesowego, a to art. 233 k.p.c. poprzez błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych

za podstawę orzekania, polegający na przekroczeniu przez Sąd granic swobodnej oceny dowodów i uznaniu, że materiał dowodowy zebrany w sprawie wskazuje na zasadność zasądzenia na rzecz powódki N. S. zadośćuczynienia w kwocie 10.000 zł oraz odszkodowania w kwocie 5.000 zł oraz, iż łączna kwota z tytułu zadośćuczynienia i odszkodowania 15.000 zł jest kwotą odpowiednią i nie stanowi kwoty wygórowanej na tle przeciętnej sytuacji finansowej społeczeństwa, a nadto poprzez uznanie, że zasadnym jest zasądzenie na rzecz powoda S. S. (1) zadośćuczynienia w kwocie 5.000 zł oraz odszkodowania w kwocie 5.000 zł i kwota ta nie stanowi wygórowanej na tle przeciętnej sytuacji społeczeństwa. Ponadto zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to art.446 §4 k.c., poprzez błędną wykładnię tego przepisu i przyjęcie, że śmierć babki G. W. (1) spowodowała u małoletnich powodów zerwanie więzi rodzinnych a także przez przyjęcie, że krzywdą powodów był brak w przyszłości możliwości budowania relacji z babcią; art. 446 § 3 k.c. poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że wskutek śmierci babki nastąpiło znaczne pogorszenie sytuacji życiowej powodów N. S. i S. S. (1) i art. 481 k.c. poprzez błędną wykładnię tego przepisu polegającą na przyjęciu, że odsetki ustawowe od zasądzonych kwot winny być naliczane od daty skonkretyzowania żądania przez wierzyciela.

Wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonym zakresie poprzez oddalenie powództwa i zasądzeni od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przewidzianych za obie instancje.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy są prawidłowe i znajdują w pełni podstawę w zgromadzonych dowodach, które poddano ocenie spełniającej wymagania, o jakich mowa w art.233 § 1 k.p.c. Przewidziane w tym przepisie ramy swobodnej oceny dowodów wyznaczone są wymogami prawa procesowego, doświadczeniem życiowym oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonując wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 14 sierpnia 2012r. III AUa 620/12). Stawiając zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. należy wykazać, że Sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Z tych względów za niewystarczające należy uznać przekonanie strony o innej niż przyjęta przez Sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i o ich odmiennej ocenie niż ocena dokonana przez Sąd (Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyrokach: z dnia 1 marca 2012r. I ACa 111/12; z dnia 3 lutego 2012r., I ACa 1407/11). Jeżeli zatem Sąd, ze zgromadzonego materiału dowodowego wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, co ma miejsce w niniejszej sprawie, to ocena Sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, chociażby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne (tak: Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyrokach: z dnia 8 lutego 2012r. I ACa 1404/11, z dnia 14 marca 2012r. I ACa 160/12, z dnia 29 lutego 2012r. I ACa 99/12, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 maja 2012r. VI ACa 31/12).

Nie można również pominąć, iż same, nawet poważne wątpliwości co do trafności oceny dokonanej przez sąd pierwszej instancji, jeżeli tylko nie wykroczyła ona poza granice zakreślone w art. 233 § 1 k.p.c., nie powinny stwarzać podstawy do zajęcia przez sąd drugiej instancji odmiennego stanowiska (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2012r., I UK 347/11). Sąd Odwoławczy uznał, że nie jest wystarczające wyłącznie przekonanie skarżącego o innej niż przyjął Sąd Rejonowy wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu, a z takim sformułowaniem treści apelacji mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Ponieważ Sąd Rejonowy nie uchybił wymienionym zasadom w żadnym zakresie, Sąd Okręgowy podzielił przedstawione ustalenia faktyczne i w całości uczynił je własnymi.

Odnosząc się do kwestionowanej wysokości zadośćuczynienia, Sąd Odwoławczy nie znajduje podstaw do uwzględnienia zarzutu naruszenia art. 446 k.c. i art. 481 k.c. albowiem uzasadnienie wskazuje na okoliczności, które w ocenie Sądu Odwoławczego nie mogą skutkować uwzględnieniem poglądu o rażąco zawyżonej ocenie dokonanej przez Sąd Rejonowy co do wysokości zadośćuczynienia, jak i zasądzonego odszkodowania. Okoliczności naprowadzone

w części zważeniowej zaskarżonego orzeczenia wskazują jednoznacznie, że Sąd dokonał oceny sytuacji prawnej w oparciu o zebrany materiał dowodowy i prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne, w związku z tym argumenty mające dyskwalifikować stopień pogorszenia sytuacji życiowej powodów i kwestie zaliczenia tychże powodów do osób najbliższych zmarłej, nie znajdują zastosowania do niniejszej sprawy i należy uznać, że są dowolną interpretacją tych pojęć prawnych dokonaną przez skarżącego.

Wśród wielu okoliczności, które mają wpływ na rozmiar krzywdy, wobec braku kryteriów ustawowych, orzecznictwo wielokrotnie zwracało uwagę m.in.: na rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, poczucie pustki i osamotnienia po śmierci, jak również wiek pokrzywdzonego. Truizmem, choć wartym przytoczenia, jest to, że każda śmierć osoby bliskiej jest „ciosem”, który każdy odczuwa z inną, właściwą sobie wrażliwością. Dla określenia stopnia tej wrażliwości (intensywności tych przeżyć) brak jest obiektywnych kryteriów.

Nie mniej jednak mając na uwadze prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne wskazać należy, że osobą wiodącą w rodzinie strony powodowej była właśnie babcia powodów i w tym względnie okoliczności prawidłowo naprowadzone przez powodów i prawidłowo ocenione przez Sąd I instancji, jednoznacznie wskazują, że powodowie utracili istotny element rozwoju emocjonalnego, uczuciowego i przedstawionych wartości reprezentowanych przez zmarłą. Także strona skarżąca skutecznie nie zakwestionowała ustaleń, że zmarła babcia powodów uzyskiwała istotne bo najwyższe w rodzinie dochody, które w znacznej części – większej niż rodzice powodów – przeznaczała na utrzymanie powodów, poprzez to podwyższając ich status zaspokojenia materialnych potrzeb życiowych. Nie zakwestionowano również ustaleń Sądu Rejonowego, że ze śmiercią babci powodowie utracili wyższy poziom dotychczasowego życia, co gwarantowała im babcia.

Nie można pominąć, iż na skutek deliktu nastąpiło naruszenie dobra osobistego o szczególnym charakterze – więzi rodzinnej. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 26 września 2012r. (I ACa 262/12) pomimo, iż dobro to przejawia się w trudnej do wyrażenia roli tej więzi w życiu każdej osoby fizycznej doświadczającej życia rodzinnego, ale również z cierpienia będącego następstwem zerwania tej więzi, w szczególności w sposób nagły. Cierpienia związane z utratą osoby bliskiej należą do skrajnie negatywnych i równie intensywnych doświadczeń, a ich następstwa przez znaczny okres czasu mogą stanowić istotną przeszkodę we wszystkich niemal sprawach życiowych osoby, która została pozbawiona tego rodzaju więzi, czyli wśród dóbr osobistych której pojawiło się autonomiczne dobro osobiste w postaci kultu osoby zmarłej.

Nie można również pominąć, iż dobro to podlega ochronie zarówno przez normę konstytucyjną (art. 18 Konstytucji RP) jak również całokształt rozwiązań systemowych, z kodeksem rodzinnym i opiekuńczym na czele. Z tych względów, więzi rodzinne, zaraz po życiu i zdrowiu, są dobrami osobistymi szczególnie chronionymi w obowiązującym systemie prawnym, co winno się uwzględniać również w wysokości zasądanego zadośćuczynienia.

Wskazany powyżej charakter naruszonego wskutek deliktu dobra osobistego, winien być uwzględniony przy zasądzeniu zadośćuczynienia. Należy również zwrócić uwagę, iż Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 lutego 1971 r. (II PR 18/71) zwrócił uwagę, iż wobec braku jednolitych, niezmiennych i porównywalnych kryteriów koniecznym jest uznanie, że określenie wysokości zadośćuczynienia stanowi istotny atrybut sądu merytorycznie rozstrzygającego sprawę w pierwszej instancji. Sąd meriti dysponuje więc w tym zakresie swobodą decyzyjną, natomiast możliwość korygowania wysokość zasądanego przez ten sąd zadośćuczynienia, jest ograniczona jedynie do sytuacji, gdy przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy jest ono niewspółmiernie nieodpowiednie, tj. albo rażąco wygórowane, albo rażąco niskie (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 12 grudnia 2007r., I ACa 552/07). O rażącym naruszeniu zasad ustalania "odpowiedniego" zadośćuczynienia mogłoby świadczyć przyznanie zadośćuczynienia wręcz symbolicznego zamiast stanowiącego rekompensatę doznanej krzywdy, bądź też kwoty wygórowanej, prowadzącej do niestosownego wzbogacenia się tą drogą. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 14 lutego 2008r., II ACa 11/08).

Mając na względzie, że krzywda odnosiła się do więzi rodzinnych, a więc dobra osobistego o szczególnym charakterze, brak jest podstaw do uznania, że zasądzone zadośćuczynienie jest wygórowane.

Sąd Odwoławczy uznał, iż wskazane powyżej okoliczności uniemożliwiają zakwalifikowanie zasądzonego przez Sąd Rejonowy zadośćuczynienia jako rażąco wygórowanego, co z kolei wyklucza możliwość korygowania przez sąd drugiej instancji zasądzonego zadośćuczynienia.

Odnosząc się z kolei do zarzutów dotyczących wysokości zasądzonego odszkodowania wskazać należy, iż również sytuacja materialna rodziny powodów kształtowana była przez zmarłą w sposób istotny i kreujący stopień życia rodziny przez przekazywanie własnych dochodów, które były najwyższe mając na uwadze dochody matki i ojca małoletnich. Nie była również kwestionowana wysokość dochodów rodziny i stopnia partycypowania zmarłej w dochodach, a okoliczności te wskazują jednoznacznie, że pokrzywdzenie powodów spowodowało również realne obniżenie możliwości zaspokajania ich potrzeb materialnych, albowiem dochody zmarłej były w przeważającym zakresie głównym elementem utrzymania rodziny.

Ponadto, w ocenie Sądu Okręgowego, pozostałe podniesione w apelacji zarzuty mają charakter czysto polemiczny i sprowadzają się do negowania właściwej oceny i ustaleń Sądu meriti, przeciwstawiając im własne oceny i wnioski, które w żadnym razie nie mogą podważyć trafności rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego.

Dlatego też zarzut naruszenia art. 481 k.c. nie mógł odnieść oczekiwanego przez skarżącego skutku i Sąd Odwoławczy dzieląc w tym zakresie ocenę Sądu Rejonowego odsyła wprost do uzasadnienia zaskarżonego wyroku, w tej części, dzieląc argumenty tam zawarte.

Z tych względów apelacja podlegała oddaleniu po myśli art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego orzeczono na mocy art. 98 k.p.c. i art. 108 § 1 k.p.c., w zw. z § 6 ust. 4 i 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, obciążając pozwanego jako stronę przegrywającą sprawę w całości kosztami postępowania.

SSR(del.) Ewa Buczek – Fidyka SSO Lucyna Morys - Magiera SSO Krystyna Hadryś